

УДК 811.161.1'243:376-054.62(477)

**ДО ПИТАННЯ МОТИВАЦІЇ ВИВЧЕННЯ
РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ
ПІДГОТОВЧИХ ФАКУЛЬТЕТІВ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ**

Гіль С.І. (Харків)

У поданій статті розглядається явище мотивації вивчення російської мови як іноземної, виділяються шляхи підвищення внутрішньої мотивації іноземних студентів за рахунок залучення лінгвокультурної інформації під час створення комунікативних ситуацій, а також використання мультимедійних технологій.

Ключові слова: іноземні студенти, внутрішня мотивація, мультимедійні технології.

Гиль С.И. К проблеме мотивации изучения русского языка иностранными студентами подготовительных факультетов высших учебных заведений Украины. В настоящей статье рассматривается явление мотивации изучения русского языка как иностранного, выделяются пути повышения внутренней мотивации иностранных студентов за счёт привлечения лингвокультурной информации при создании коммуникативных ситуаций, а также использования мультимедийных технологий.

Ключевые слова: иностранные студенты, внутренняя мотивация, мультимедийные технологии.

Gil S.I. About the Problem of Motivation of Russian Language Learning by Foreign Students of Preparatory Departments at Ukrainian High School Institutions. The phenomenon of motivation of learning Russian as a foreign

language has been examined in the article. The ways of improving foreign students' personal motivation by attracting linguo-cultural information in creating communicative situations as well as the use of multimedia technologies have been highlighted.

Keywords: foreign students, personal motivation, multimedia technologies.

В сучасній лінгводидактиці спостерігається тенденція до навчання “мови через культуру” та “культури через мову” [6]. Отже, вивчення російської мови як іноземної – це не тільки засвоєння її лексичного та граматичного рівнів, але, перш за все, формування навичок спілкування в умовах діалогу культур. Так, А.Л. Бердичевський підкреслює, що “процес навчання іноземної мови має перетворитись у міжкультурне спілкування, у навчання розуміння чужого” [2:19].

Іноземні студенти підготовчих факультетів України залучаються до нового для них соціокультурного простору. Оскільки мотивація – явище багатогранне, то процес навчання російської мови має включати в себе цілий комплекс засобів для її підтримки. В умовах навчання єдності іноземної мови та іншомовної культури **актуальним** залишається пошук засобів створення мотивації до вивчення російської мови іноземними студентами, до здійснення іншомовної пізнавальної і розвивальної діяльності.

Метою нашого дослідження є пошук шляхів підвищення мотивації вивчення російської мови іноземними студентами підготовчих факультетів вищих навчальних закладів України.

Дослідження І.Л. Бім, І.О. Зимньої, О.М. Леонтьєва, С.Л. Рубінштейна свідчать про те, що мотиваційний аспект має вирішальне значення для активізації когнітивних (сприйняття, розуміння та засвоєння іншомовного матеріалу) та комунікативних (міжкультурний діалог) процесів. Існує багато сучасних підходів до проблеми формування мотивації в умовах іншомовного соціокультурного простору. Один із аспектів – уміння орієнтуватися в соціокультурному середовищі країни, мова якої вивчається. Найбільш цікаві в цьому плані роботи В.В. Сафоновой, Ю.І. Пасова, В.П. Кузовлева, Т.У. Тучковой, Б. Монка.

За О.М. Леонтьєвим [4], під час вивчення іноземної мови виникають “внутрішні умови”, психічні та фізичні переживання (потреби), усвідомлені внутрішні мотиви, що стимулюють речову

розумову діяльність, мислення, і приводять до бажання більше дізнатися й навчитися мислити та спілкуватися іноземною мовою. З метою створення умов для виникнення внутрішньої мотивації вивчення російської мови як іноземної необхідно підвищити роль соціокультурного компонента навчання шляхом створення на практичних заняттях мовленнєвих ситуацій, максимально наближених до реальної комунікації в російськомовному соціокультурному просторі.

Завдяки таким ситуаціям задовольняються комунікативні потреби особистості, і створюються позитивні настанови на вивчення іноземної мови, тому що студенти отримують повне задоволення від своєї комунікативної діяльності, що призводить до максимального включення вольових зусиль у подальшій навчальній діяльності.

Так, на практичних заняттях з російської мови на початковому етапі доцільним вважається створення комунікативних ситуацій такої тематики:

- 1) Родина; кімната, аудиторія; урок; наш факультет; у деканаті.
- 2) Вихідний день; в кафе; в інтернет-кафе; в супермаркеті; на ярмарку; в театрі.
- 3) Екскурсія містом (де навчається студент); вищий навчальний заклад (в якому студент здобуває освіту).
- 4) Україна; Київ – столиця України; українські традиції.

Подане тематичне групування мовленнєвих ситуацій базується на методичному принципі наступності та перспективності й дозволяє досягнути базові елементи іншомовного соціокультурного простору. Практика викладання російської мови показує, що студенти-іноземці з інтересом ставляться до історії, культури, символіки, звичаїв, традицій, укладу повсякденного та святкового життя народу і т. п. Актуальність тем навчання – головний чинник посилення внутрішньої мотивації до вивчення російської мови іноземними студентами. На заняттях із російської мови на початковому етапі постає завдання підготовки іноземців не тільки до професійного, але й до культурного й особистісного спілкування з представниками нової для них країни, з іншими соціальними традиціями, громадським устроєм і мовною культурою. Як відомо, узгодженість змісту навчання і способів його подачі з пізнавальними потребами і інтересами студентів протидіє утворенню негативної настанови. Оптимально відібраний матеріал

зміцнює всі складові мотивації: потреби, інтереси, емоції, самі мотиви, що приводить до формування стійкої мотивації вивчення іноземної мови.

Другим чинником мотивування опанування російської мови як іноземної є емоції, що формують позитивне ставлення до навчальної діяльності. Створенню позитивних емоцій сприяють повне занурення в навчальну мовленнєву діяльність, а саме: точне усвідомлення цілей і задач цієї діяльності, відсутність хвилювання та тривоги щодо процесу та результату оволодіння іноземною мовою, переживання позитивних емоцій (радість, задоволення, впевненість, зацікавленість) та вдосконалення вольових якостей (організованість, цілеспрямованість, старанність, наполегливість, увага).

Головною умовою перетворення пасивного інтересу в активний (зовнішньої мотивації у внутрішню) є зацікавленість, природа якої – хоча б невелика ступінь незнання, щонайменша різниця між наявними та необхідними знаннями. Найціннішим мотивом пізнавальної діяльності виступає пізнавальний інтерес. Досвід роботи в іноземній аудиторії показує, що для створення зацікавленості необхідно використовувати прийом новітності, який є основою для використання проблемних елементів у створенні навчальних мовленнєвих ситуацій. Саме під час вирішення проблемних ситуацій виникає зацікавленість (пізнавальний інтерес). У пізнавальному інтересі чітко виражена спрямованість на певний об'єкт, досягнути який намагається іноземний студент. Такими об'єктами виступають мовні засоби оформлення комунікативної ситуації, граматичне, лексичне, стилістичне оформлення власного висловлення. Новітність соціокультурної інформації, незвичайність, несподіваність, дивність, невідповідність вже існуючим уявленням студентів – найсильніші активізатори пізнавальної діяльності, що загострюють емоційно-мисленнєві процеси.

Новітність у методичній організації практичного заняття з російської мови в сучасному вищому навчальному закладі може забезпечуватись використанням мультимедійних технологій. Під мультимедійними технологіями розуміються технології створення, функціонування та застосування різних технічних (комп'ютерних) засобів обробки інформації. Технічним засобом навчання нового покоління притаманні такі характерні ознаки: можливість презентації інформації, представленої в різних формах (текст, звук, графіка, відео, анімація) та інтерактивний режим роботи з інформацією [3].

Використання мультимедійних технологій значно активізує внутрішню мотивацію вивчення російської мови іноземними студентами, оскільки “це підвищує досвід користувача і дозволяє швидше засвоювати інформацію” [5:93]. Аналіз результатів практичного застосування означених технологій підводить до висновку, що істотно зросли показники змістового розуміння та запам'ятовування запропонованого матеріалу, у зв'язку з тим, що ці засоби дозволяють створювати естетичні, цікаві, пізнавальні, проблемні матеріали. Також, вони дозволяють “вирішити проблему інтелектуальності завдань на різних етапах навчання, і завдяки цьому підвищити мотивацію” [1:31].

Таким чином, пошук шляхів підвищення мотивації вивчення російської мови іноземними студентами підготовчих факультетів України привів до усвідомлення доцільності використання в навчально-виховному процесі культурологічного матеріалу у вигляді мовленнєвих ситуацій, актуальних для суб'єктів навчання. Застосування навчальних матеріалів, які представляли б собою когнітивну та комунікативну цінність, стимулює розумову активність студентів завдяки створенню позитивних емоцій. Але методична новітність традиційних навчальних матеріалів має поєднуватись із новітністю організаційною, що передбачає використання мультимедійних технологій, завдяки яким відбувається інтерактивне й комплексне сприймання відповідної культурологічної інформації. Поєднання означених засобів істотно активізує внутрішню мотивацію вивчення російської мови. Відкритою залишається проблема пошуку та виокремлення методичних засад поєднання текстових та мультимедійних засобів задля підвищення мотивації вивчення російської мови іноземними студентами вищих навчальних закладів України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безцінна Ж.П. Застосування мультимедійних засобів для оптимізації самостійної роботи студентів у процесі навчання іноземної мови в немовному ВНЗ / Ж.П. Безцінна // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки : зб. наук. праць. – Вип. 16. – Харків, 2010. – С. 27-33.
2. Бердичевский А.Л. Диалог культур: что дальше? / А.Л. Бердичевский // Мир рус. слова. – 2005. – № 1-2. – С. 17-24.
3. Кирмаер М. Мультимедиа / М. Кирмаер; пер. с нем. – СПб, 1994. – 102 с.

4. Леонтьев А.А. Потребности, мотивы, эмоции : конспект лекцій // А.А. Леонтьев. – М. : Изд-во МГУ, 1971. – 134 с.
5. Мультимедиа / под ред. А.И. Петренко. – М. : БИНОМ, 1994. – 272 с.
6. Пассов Е.И. Концепция коммуникативного иноязычного образования (теория и ее реализация) : метод. пособие для русистов / Е.И. Пассов, Л.В. Кибирева, Э. Колларова. – СПб. : Златоуст, 2007. – 200 с.